HISTORISCHE VERENIGING ALKMAAR 1925

OUDALKMAAR

2024 JAARGANG 48 | **NUMMER 3**

OP DE BRES VOOR HET ERFGOED

ALKMAAR EN HET NH-KANAAL

VERGETEN LEVEN VAN EEN VERZETSMAN

OP DE BRES VOOR HET ERFGOED

Cornelis Bruinvis en Victor de Stuers

Bertus Bakker

1. Braakensiek, Portret van Jhr.mr. Victor Eugène Louis de Stuers, tekening, ca. 1900. Stadsarchief Amsterdam.

De jurist Victor de Stuers (1843-1916) kan worden gerekend tot de grondleggers van de monumentenzorg. In 1873 kreeg hij landelijke bekendheid met zijn pamflet *Holland op zijn smalst* waarin hij genadeloos de verwaarlozing van ons nationale culturele erfgoed aan de kaak stelde. Musea waren hopeloos behuisd, monumenten raakten in verval of werden afgebroken, kunstwerken verdwenen voor een habbekrats over onze grenzen. Zowel particulieren als kerken en overheidsinstanties maakten zich schuldig aan dit 'vandalisme'. Dat kon zo niet langer. Zijn hartstochtelijk pleidooi voor een nationale aanpak viel in vruchtbare aarde, want juist in die jaren vierde het nationalisme in Europa hoogtij en was elke natie naarstig op zoek naar de wortels van haar culturele identiteit.

Met zijn publicatie had De Stuers in één klap zijn naam gevestigd en dat betaalde zich alras uit. In 1875 benoemde minister Geertsema hem tot secretaris van een nieuwopgerichte Commissie van Rijksadviseurs voor de monumenten van geschiedenis en kunst. Lid van dit college was ook zijn geloofsgenoot, de architect Pierre Cuypers (1827-1921). Op deze roomse connectie komen we verderop terug.

De Stuers maakte snel carrière, want een jaar later werd hij benoemd tot referendaris en hoofd van de afdeling Kunsten en Wetenschappen. Nadat in 1879 het college van Rijksadviseurs ter ziele was gegaan, viel hem nagenoeg de totale heerschappij over de monumentenzorg in de schoot. De Stuers bestierde een enorm werkterrein en wist zijn stempel op tal van zaken te drukken, zoals een nieuwe opzet voor het tekenonderwijs, behoud en restauratie van talloze monumenten, maar ook de bouw van een nieuw Rijksmuseum. Daarnaast ontpopte De Stuers zich tot een productief publicist, om niet te zeggen geducht polemist.

Hoe kon nu De Stuers dat uitgebreide, grotendeels onontgonnen terrein van de monumentenzorg overzien? Nationale databanken bestonden nog niet en daarom werkte hij met een netwerk van correspondenten in het land. Het waren gelijkgestemde geesten - onder anderen predikanten, leraren, architecten of plaatselijke archivarissen – die net als hij fel ageerden tegen het 'vandalisme' dat het lokale of regionale erfgoed bedreigde. Hun activiteiten zouden vaak leiden tot de vorming van stedelijke musea en stadsarchieven. En zo verschijnt de Alkmaarse apotheker Cornelis Bruinvis (1829-1922) ten tonele.

Eind december 1874 werd Bruinvis officieel benoemd tot correspondent van de eerdergenoemde Commissie van

2. Portret van C.W. Bruinvis, foto, ca. 1900 (ingekleurd). RAA.

Rijksadviseurs. Zijn activiteiten als lokale voorvechter van monumentenzorg waren in Den Haag kennelijk niet onopgemerkt gebleven. Twee jaar eerder immers was op zijn initiatief een commissie tot oprichting van een stedelijk museum geïnstalleerd. Verder was Bruinvis een verwoed verzamelaar van kunst en archivalia en hoorde hij in 1873 tot de organisatoren van de grootscheepse viering van 300 jaar Ontzet.

Kort voor zijn installatie als correspondent had Bruinvis zijn apotheek weten te verhuren en was hij als lid van de liberale partij benoemd in de gemeenteraad. Hij had nu de handen vrij om aan de slag te gaan als redacteur van de *Alkmaarsche Courant*. De lezers van de *Heldersche en Nieuwendieper Courant* kenden hem al, want sedert 1871 publiceerde hij hierin zijn 'Brieven uit Kennemerland'. In die rubriek, die hij zou volhouden tot 1886, becommentarieerde hij het reilen en zeilen in Alkmaar, zoals bouwactiviteiten, stadspolitiek, industrialisering, stadsfeesten en ontwikkelingen in het kerkelijke en culturele leven. Bruinvis had een vlotte pen, maar was daarnaast ook vaardig met de tekenstift. Van zijn hand zijn tal van fraaie tekeningen bewaard gebleven onder andere van monumenten die kort nadien werden gesloopt, zoals de stadspoorten van Alkmaar. (Afb. 3)

Onlangs kwam van hem nog een serie tekeningen aan het licht in Museum Catharijneconvent.[1]

In zijn eerste jaar als correspondent speelde in Alkmaar de kwestie van het eventuele herstel van de toren van het diaconiehuis (Hof van Sonoy). (Afb. 4) De Ned. Hervormde gemeente noch de stedelijke overheid wensten hieraan geld te geven en daarmee stond het voortbestaan van dit

Na een pleidooi van Bruinvis werd echter toch de portemonnee getrokken

illustere monument op de tocht. Na een hartstochtelijk pleidooi van Bruinvis werd echter toch de portemonnee getrokken. Zijn eerste succes als monumentenzorger. Een andere affaire uit 1875 liep slechter af. De gotische kerk van Nieuwe Niedorp verkeerde in bouwvallige staat en de Hervormde Gemeente wilde het gebouw daarom slopen. De Rijksadviseurs, i.c. De Stuers en Cuypers,

3. C.W. Bruinvis, De geneeskundige school aan de Gasthuisstraat, tekening, 1874. RAA.

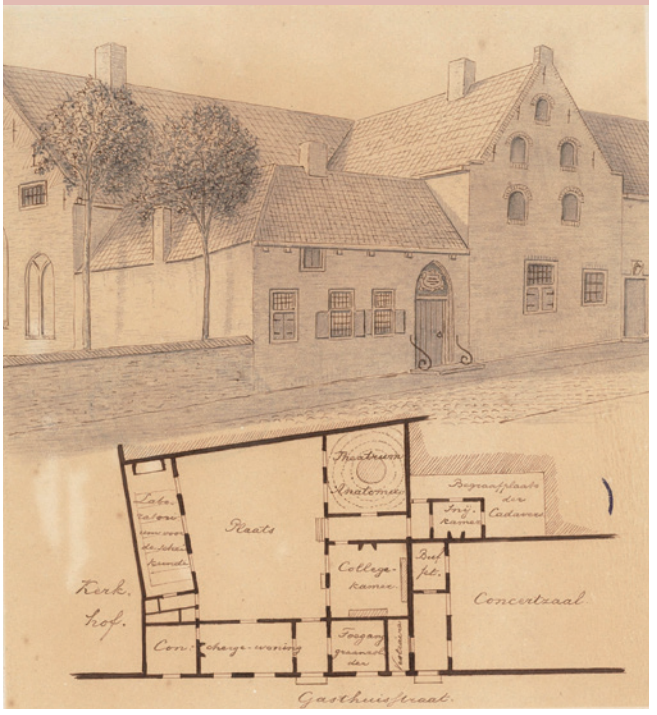

4. Gezicht op het Diaconiehuis (Hof van Sonoy). Foto, 1865. RAA

adviseerden met klem de kerk te laten restaureren, maar deze raad werd in de wind geslagen. Bruinvis was des duivels. Hij schreef De Stuers het volgende:

'Over de kerk te Nieuwe Niedorp vond ik onlangs in de Held. en Nieuwed. Courant een dwaas bericht, eene mededeeling n.l. van de bemoeiingen der Adviseurs ten behoeve van dat gebouw, waarbij de restauratieplannen van den heer Cuypers als tamelijk idealistisch beschouwd werden en gezegd werd, dat Kerkvoogden, de adviseurs gehoord, nu nog eens een "ervaren en practisch" bouwkundige zouden raadplegen! Ik heb dit fraais onverwijld beantwoord met aanvoering wie mr. C. is, en gevraagd wie men tegenover hem zou durven stellen, wie den moed zou hebben zich daartoe te laten gebruiken. Ik gis, den opzichter der Vier Noorderkoggen de Heer (G. de Heer, BB), te Medemblik. Niedorp is een rijke plaats en dubbel jammer zou het daarom zijn indien men met dergelijk man in zee ging.' [2]

Bruinvis zat er niet ver naast met zijn gissing, want er zou uiteindelijk een neogotische kerk verrijzen naar ontwerp van de Medemblikker stadsarchitect A.T. van Wijngaarden.

Als correspondent hield Bruinvis zijn Haagse superieur op de hoogte van het wel en wee van de monumenten in en rond Alkmaar. Hij signaleerde sloopplannen, attendeerde hem op kunstveilingen, informeerde hem over zijn eigen aankopen van kunstvoorwerpen en ander historisch materiaal. Ook verrichtte Bruinvis tal van opmetingen van oude kerken in de omgeving van Alkmaar en vertaalde die vervolgens in bouwtekeningen die hij naar Den Haag zond. De Stuers, die ook zelf een getalenteerd tekenaar was, kon dit hogelijk waarderen. (Afb. 5)

De kundigheid van De Stuers was voor Bruinvis boven elke twijfel verheven. Tijdens een bezoek aan de Grote Kerk van Dordrecht had hij van de kosteres vernomen dat De Stuers en Cuypers afgietsels hadden gemaakt van de decoraties van de koorbanken, maar dat de kerkmeesters daar spijt van hadden, omdat het snijwerk erdoor zou hebben geleden. 'Dat geloof ik niet – viel ik uit – uwe kerkmeesters laten dit prachtwerk verwaarloozen en verrotten, en mijnheer de Stuers stelt heel Nederland en heel Europa in staat er genot van te hebben'. [3]

De kundigheid van De Stuers was voor Bruinvis boven elke twijfel verheven

Al in 1844 had Bruinvis een tekening gemaakt van het Koning-Willemshuis aan de Pieterstraat. (Afb. 6) Vijftig jaar later schreef Bruinvis aan De Stuers dat het voortbestaan op het spel stond. Door bemiddeling van De Stuers werd een commissie van notabelen gevormd die via een nationale collectie geld bijeen trachtte te brengen voor een restauratie. Aanvankelijk had dit weinig succes, maar mede door een genereuze gift van 50 gulden van De Stuers, werden andere donateurs over de streep getrokken en bleef het pand voor Alkmaar behouden.

Dat gold ook voor het houten plafond van de Grote Kerk. In 1885 liet Bruinvis weten dat de beschildering uit 1518 van de hand van Jacob van Oostsanen door de slechte staat van het houtwerk gedoemd was te verdwijnen. Op instigatie van De Stuers kwam het eikenschot uiteindelijk terecht in het Rijksmuseum. Veertien jaar later vroeg De Stuers aan Bruinvis of de kerkvoogden wellicht geïnteresseerd zouden zijn in terugkoop van het plafond. Zo'n poging was volgens Bruinvis echter vruchteloos omdat er inmiddels een ander plafond was aangebracht. Zelfs een

kosteloos aanbod om het in depot te bewaren zou naar zijn mening worden afgeslagen.[4] Gelukkig zou het gewelf uiteindelijk toch in Alkmaar terugkeren. [5]

Uit de hierboven vermelde affaire Nieuwe Niedorp mag blijken dat Bruinvis grote bewondering koesterde voor architect Cuypers. In 1885 liet hij De Stuers dan ook weten dat hij zich graag wilde aansluiten bij het huldebetoon aan de bouwmeester na het gereedkomen van diens Rijksmuseum. Hij had hiervoor ook de Alkmaarse geestelijkheid benaderd, maar die hield de boot wat af. Bruinvis vermoedde dat er oud zeer zat bij het kerkbestuur: 'heel veel warmte ontmoet ik dus niet, en herinner ik mij den bouw der S. Laurentiuskerk, waarvoor C. de hoofddeuren en de bouwstof der 4 hoofdzuilen vergeten had, dan is daarvoor misschien aanleiding.'[6] Overigens had Bruinvis wel enige kritiek op het nieuwe Rijksmuseum. Zo vond hij dat de hoogte van de Rembrandtzaal afbreuk deed aan de grootte van de *Nachtwacht* en ook was de lichtval van boven niet optimaal.

Cuypers mocht dan een fenomeen zijn, zijn restauratie- en renovatiepraktijk was bepaald niet onomstreden. Met zijn voorkeur voor de middeleeuwse en dus als rooms geziene bouwstijlen en zijn soms rigoureuze bouwkundige ingrepen die dikwijls meer op nieuwbouw dan op restauratie neerkwamen, lokte hij de nodige kritiek uit. Daar kwam bij dat de architect dankzij zijn vriendschap met De Stuers onmiskenbaar een bevoorrechte positie innam bij opdrachtverleningen. En als klap op de vuurpijl – eind jaren 1880 was nog maar 10% van de ambtenaren rooms-katholiek tegenover ruim 84% protestants-christelijk – was dit machtige duo ook nog eens rooms-katholiek. (Afb. 7) Antipapistische verdachtmakingen waren dan ook niet van de lucht. Het hielp ook al niet dat koning Willem III verstek liet gaan bij de opening van het Rijksmuseum dat in zijn ogen al te veel op een klooster leek.

Hoewel zelf doopsgezind ergerde Bruinvis zich danig aan de beschimpingen aan het adres van het roomse tweetal. Nadat De Stuers weer eens was beschuldigd van het propageren van de 'kloosterstijl' zond Bruinvis hem een gedicht met daarin de volgende regels:

Gij, wakker strijder, gordt u aan
Om d'euvlen aanval af te slaan.
Mij dunkt, laat 't kwaad nog wat beklijven,
De eer zal wel aan Cuypers blijven.[7]

5. Victor de Stuers, Kasteel Radboud te Medemblik, tekening, 1881. De Stuers, die bij de restauratie van het kasteel betrokken was, vulde op basis van oude prenten in deze schets ook de verdwenen resten van het kasteel in.

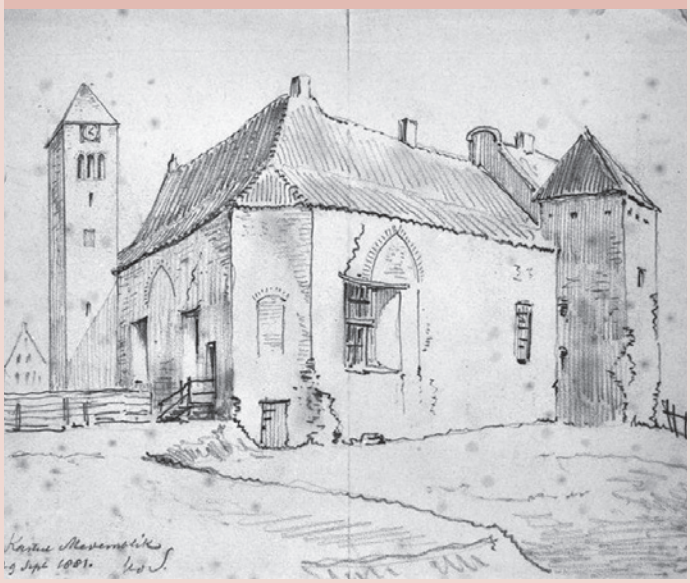

6. C.W. Bruinvis, De dubbele gevel van het Koning Willemshuis op de hoek van de Pieterstraat en de Koningsstraat, tekening, 1844. RAA.

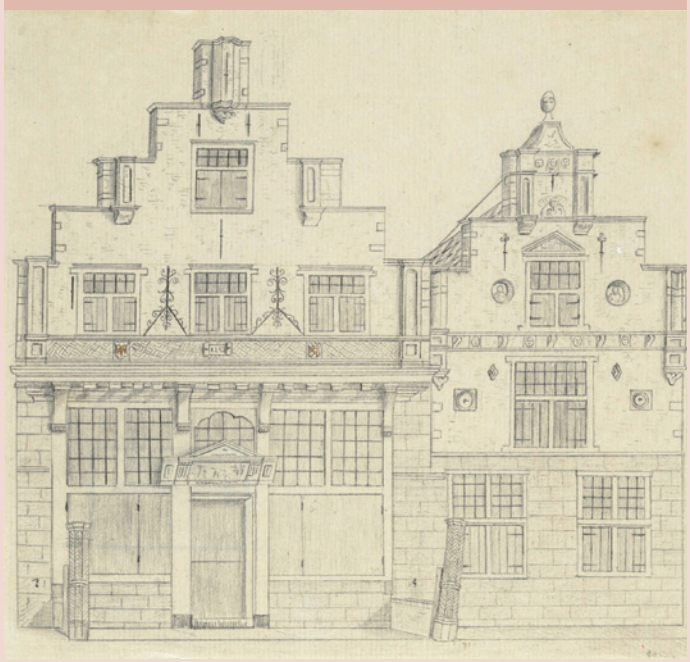

De Stuers dankte Bruinvis weliswaar voor zijn poëtische vertolking, maar voegde daar wel aan toe:

'Of u gelijk heeft met uw raad om te zwijgen over het godsdienstig vooroordeel waaronder men Cuypers en mij aanvalt, is een andere vraag. […] Gij weet niet hoeveel tegenstand ik wegens religie ondervindt! Gisteren vernam ik dat men een gotisch stadhuis wil verbouwen, maar een autoriteit zocht: daarbij was de boodschap: "vooral niet Cuypers, de Stuers of iemand van hun vrienden." […] Met zulk vee heb ik te worstelen.' [8]

Na 1900 nam men in de architectenwereld steeds meer afstand van de restauratiepraktijk van Cuypers. Weliswaar namen maar weinigen het radicale standpunt in van de beroemde criticus John Ruskin – restauratie was in diens

7. Victor de Stuers en Pierre Cuypers, foto, ca. 1880. De Stuers was een opvallend kleine man. Op de meeste foto's van hem en Cuypers is hij daarom staand afgebeeld en Cuypers zittend.

8. Het pakhuis 'De Vigilantie' aan het Verdronkenoord op de hoek van de Zoutsteeg, foto ca. 1895. RAA

ogen 'the most total destruction which a building can suffer' – maar er was een groeiende groep architecten die van mening was dat men gebouwen onderhouden, maar niet herstellen moest. Bruinvis had weinig op met deze visie.

'Wil men nu ons land voorzien van een goed getal schilderachtige bouwvallen dan moet men de monumenten onderhouden, d.i. voor ¾ aan hun lot overlaten […]. Maar wil men een Kunstwerk der vaderen; althans voor 3 volgende eeuwen, in stand houden, dan dient men de gewraakte manier van Cuypers – de Stuers te volgen. Zoo onderhoudt men met succes, zoo verdwijnt het door den tijd of door moedwil misvormde, zoo komt het schoone weer tot zijn recht. En het is gewis geen zonde als men bij dergelijk noodig herstel een wanstaltig aanplaksel van jonger datum verwijdert, als men een onvoltooid gebleven hoekje in den stijl van het geheel voltooit.' [9]

Sowieso had Bruinvis weinig op met de 'moderne' bouwkunst. Met lede ogen zag hij dat indrukwekkende monumenten als het fraaie zeventiende-eeuwse pakhuis De Vigilantie aan het Verdonkenoord steeds meer in verval raakten. Omdat de eigenaar een onbemiddelde brandstoffenhandelaar was, viel het ergste te vrezen. (Afb. 8)

'Zoo ziet men het karakteristieke ten ondergaan. En wat hier geknoeid wordt door van elders gekomen timmerlui, die niets geleerd en gezien hebben en zich brutaal als architecten aankondigen, is treurig. Hun z.g. stijl heet "modern". Een leelijke moderne dameshoed verdwijnt met een paar jaren, maar zulk modern bouwgeknutsel moet allicht een paar eeuwen duren.' [10]

Het is dan ook niet verrassend dat Bruinvis voor de nieuwe ster aan het bouwfirmament – Berlage – weinig waardering kon opbrengen. Op 6 september 1900 was Bruinvis in Den Haag, maar omdat hij veel te doen had, kon hij helaas niet bij De Stuers in de Parkstraat op visite.

'Had ik U ontmoet, dan zou ik gaarne eens Uwe meening vernomen hebben over de Berlage-gewrochten, vooral over de nieuwe beurs. Spreek ik daarover met amsterdammers, dan schijnen zij huiverig hunne meening te uiten; en zeg ik hoe leelijk en met de omgeving strijdig ik den bouw vind, dan mompelt men van: niet gereed, afwachten e.d.g. De onverdeelde muurvlakken aan voorgevel en toren schijnen mij te vragen om begroeiing met klimop en flankeering met zwaar geboomte, om vervolgens overgezet te worden op een engelsch landgoed.' [11]

Zijn Haagse collega zal erom geglimlacht hebben, want hij was evenmin een fan van deze moderne architectuur.

Bruinvis en De Stuers: twee monumentenbeschermers pur sang. De een op lokaal, de ander op nationaal niveau. Beiden stelden zij hun leven in dienst van hun ideaal: de bescherming van het erfgoed. Bruinvis het langst van de twee. In 1887 werd hij wethouder en bleef dit tot 1899. Het jaar daarop werd hij als zeventigjarige op eigen verzoek benoemd als onbezoldigd gemeentearchivaris en eigenlijk is hij dat tot zijn dood op 92-jarige leeftijd gebleven. De Stuers werd niet ouder dan 72 jaar. Van 1900 tot zijn dood was hij actief als Kamerlid, maar ook in de rol van parlementariër bleef hij zich hard maken voor het behoud van ons nationale erfgoed. (Afb. 9)

BRONNEN:

1. Vriendelijke mededeling van Lisette Blokker (RAA).
2. Brief Bruinvis aan De Stuers, 12-10(?)-1875, Nationaal Archief (NA) 2.21.355 – 49.
3. Brief van Bruinvis aan De Stuers, 11-9-1881, NA idem.
4. Brief Bruinvis aan De Stuers, 18-1-1898, NA idem.
5. W. Haakma Wagenaar, 'Het in 1885 verdonkeremaande gewelf uit de Sint Laurenskerk', in: Bitter, P. & L. Noordegraaf (eds), De Sint Laurens in de steigers. Bouwen, beheren en restaureren van de Alkmaarse Grote Kerk (Hilversum 2002).
6. Brief Bruinvis aan De Stuers, 31-5-1885, NA idem
7. Brief Bruinvis aan De Stuers, maart 1900, RAA 0850 – 510.
8. Brief De Stuers aan Bruinvis, 18-3-1900, RAA idem.
9. Brief Bruinvis aan De Stuers, 20-7-1915(?), NA idem.
10. Brief Bruinvis aan De Stuers, 3-4-1909. NA idem.
11. Brief Bruinvis aan De Stuers, 6-9-1900. NA idem.

9. Cornelis Willem Bruinvis in zijn werkkamer, foto, ca. 1919. RAA.

ONGEVRAAGDE INZENDINGEN

Twee wegbereiders van Victorientje

Bertus Bakker

Joseph Graven, Piet Hein, zandsteen, hoogte ca. 3m. Het beeld in Delfshaven werd op 17 oktober 1870 onthuld. Het is in 1963 vanwege een havenuitbreiding verplaatst naar de huidige locatie bij de Achterhavenbrug.

De Franse Revolutie en de Napoleontische oorlogen verwekten in tal van landen nationalistische gevoelens. Een van de erfenissen van dit ontwakend nationalisme vormen de standbeelden die her en der werden opgericht om vaderlandse helden(daden) te eren. In ons land vormde de overwinning op de Spanjaarden in de 80-jarige oorlog uiteraard een rijke inspiratiebron. Toen bekend werd dat in 1873 in Heiligerlee en in Den Briel herdenkingsbeelden zouden worden onthuld, rees het besef dat Alkmaar natuurlijk niet kon achterblijven. In de aanloop naar het derde eeuwfeest van Alkmaars Ontzet leek de tijd rijp om een herdenkingsbeeld te laten ontwerpen. Een aantal notabelen nam hiertoe het initiatief en het was van meet af aan duidelijk dat het niet om een lokaal gedenkteken moest gaan, maar om een nationaal monument. De victorie van 1573 was immers 'eene heilrijke gebeurtenis van algemeen Nederlandsch belang en niet slechts een plaatselijk voorval'.[1] Dat hield in dat er in het hele land geld voor zou worden ingezameld.

Het idee was in de zomer van 1872 nog nauwelijks uit de luiers toen de initiatiefnemers tot hun verrassing ongevraagd twee getekende ontwerpen kregen opgestuurd. De ene tekening was afkomstig van de Hoornse architect Alexander Bleijs (1842-1912), bekend van onder andere de Nicolaaskerk tegenover het Centraal Station in Amsterdam. De uitvoering van het beeld zou hij overlaten aan beeldhouwer Leonard de Fernelmont (1842-?) met wie hij vaak samenwerkte.[2] De andere tekening was van de hand van beeldhouwer Joseph Graven (1836-1877) uit Den Bosch. Graven was al tweemaal succesvol geweest met het spontaan indienen van een beeldontwerp. Zo had hij in Delfshaven de opdracht binnengesleept voor een beeld van Piet Hein en in Rotterdam voor het *Monument 1572*, een beeldengroep die curieus genoeg niet de inname van het nabijgelegen Den Briel eert, maar de grootscheepse viering van het derde eeuwfeest. Driemaal bleek echter geen scheepsrecht want in Alkmaar liep zijn poging spaak.

Helaas zijn de twee ontwerptekeningen niet bewaard gebleven. Wel weten we dat het ene ontwerp een strijdend beeld liet zien op een burcht die als pedestal diende. De tweede tekening stelde de Alkmaarse stedemaagd voor met een leeuw. De initiatiefnemers voelden zich nogal overvallen door de beide inzendingen. Omdat ze voor een beoordeling niet alleen op hun eigen oordeel wilden afgaan, wendden zij zich tot de in Alkmaar geboren literator Willem Hofdijk met de vraag om enkele kunstenaars aan te zoeken die samen met hem een advies over de modellen wilden uitbrengen. Tevens vroegen ze de inzenders om een gipsmodel naar hun ontwerptekening te maken.

Hofdijk vond Johann Rennefeld, kunstenaar en secretaris van de Amsterdamse kunstvereniging Arti et Amicitiae, bereid om samen met beeldhouwer Frans Stracké, hoogleraar aan de Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten, een soort van jury te vormen. Zonder dat dit trio kunstrechters de namen van de beeldhouwers kreeg te horen, moesten zij een oordeel over de twee modellen vellen. Ze toonden zich weinig tevreden en waren verbaasd toen ze vernamen dat een van beide modellen van de hand was van de toentertijd gerenommeerde Graven. Van De Fernelmont hadden zij nog nooit gehoord. Voor een definitieve beslissing vonden zowel de initiatiefnemers als de jury het nog te vroeg en daarom vroegen ze de beide beeldhouwers een kleimodel te vervaardigen.

In januari 1873 velde de jury haar eindoordeel en dat was niet mis te verstaan: huns inziens waren de modellen 'noch het feit noch de stad Alkmaar waardig'. Daarmee was het pleit beslecht. De initiatiefnemers wilden de beide beelden voor het nageslacht bewaren in de oudheidkamer. Of het beeld van De Fernelmont deze weg is gegaan is dubieus, want in het depot van het stedelijk museum staat alleen nog de beschadigde creatie van Graven.

Nu de commissie weer terug bij af was, vroeg zij raad aan Hofdijk. Zoals wel vaker het geval is bij inzendingen, ging de opdracht uiteindelijk naar een lid van de jury zelf. In dit geval was dat Stracké. De kunstenaar maakte niet al te veel haast en daar kwam bij dat de opdrachtgevers commentaar hadden op zijn eerste ontwerp. Ook die proeve is bewaard gebleven. Als we die vergelijken met de uiteindelijke versie dan zien we onder andere dat de opgeheven arm een krachtiger stopgebaar uitbeeldt in de richting van de Spaanse belegeraars vanuit Oudorp. In 1876 was Stracké klaar en kon de gevleugelde genius van de vrijheid worden onthuld. De gehele operatie had bijna f.19.000 gekost, waarvan ongeveer de helft als honorarium voor Stracké. Opmerkelijk genoeg kregen Graven en De Fernelmont geen enkele vergoeding, ook niet nadat ze hiertoe een verzoek hadden ingediend. Graven overleed begin 1877 op 40-jarige leeftijd. De Fernelmont emigreerde naar de VS en woonde eerst in New York en later in Philadelphia.

NOTEN

1. *Notulen van de Algemeene Feestcommissie, 2 november 1872. RAA 317-60*
2. *Van Bleijs en De Fernelmont zijn onder andere het Christusbeeld in de Cyriacus en Franciscuskerk in Hoorn en de twee engelen bij de entree van de r.k. begraafplaats in Medemblik.*

Joseph Graven, Ontwerp voor het Alkmaarse Victoriebeeld, gips, hoogte ca. 60cm, 1872. Collectie Stedelijk Museum Alkmaar. De rechterarm van het beeld is afgebroken. De houten lat in de vorm van een zwaard is aan het beeld vastgespijkerd.

Joseph Graven, Monument 1572 oftewel De Maagd van Holland. Het beeld staat in Rotterdam op de Nieuwemarkt. Het is opgericht ter ere van de inneming van Den Briel door de Watergeuzen op 1 april 1572.

Frans Stracké (1820-1898). Beeldhouwer en vanaf 1868 hoogleraar aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten.

Bron: Regionaal Archief Alkmaar: Dossier Handelingen Algemeene Feestcommissie. Archiefnr. 0317, inv.nr. 60.